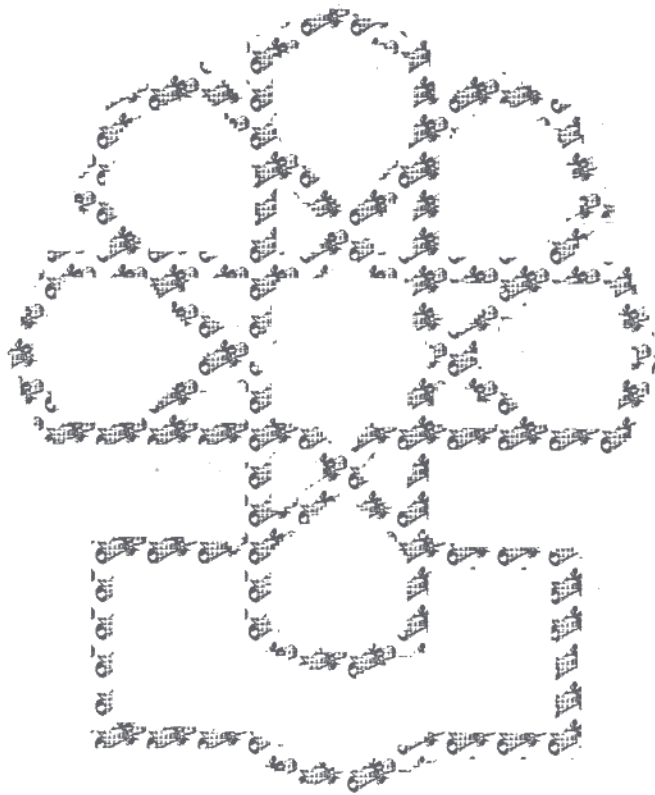

آموزش عالی در گذر انقلاب تکنولوژی

معاونت پژوهشی
خرداد ۱۳۷۵

منبع: نیوزویک - ژانویه ۱۹۹۶
برگردان: دکتر فرج الله مجاب

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی فارابی
شماره: ۳۳۸۸
تاریخ: ۱۳۷۵ / ۵ / ۲۲

کد گزارش: ۳۲۰۱۴۰۴

آموزش عالی در گذر انقلاب تکنولوژی

کد گزارش: ۳۲۰۱۴۰۴

این روزها مرتب می‌شنویم، عصری فرا رسیده است که در آن کار بیشتر بر مدار پردازش اطلاعات می‌چرخد تا پرورش مواد خام، پس لازمه توانمند شدن دانشگاهها در تأمین کارکنان جدید برای عصر اطلاعات، دگرگون ساختن خود به منظور پذیرش تکنولوژیهای جدید است.

در حالی که اقتصاد به سرعت دانش پایه می‌شود، صنعت دانایی یعنی آموزش عالی نباید درجا بزند؛ زیرا بر آموزش هم همان انقلابی می‌گذرد که بر سایر صنایع گذشته است، انقلاب تکنولوژیک به مراتب از انقلاب صنعتی که زندگی هر فرد را در جهان متحول کرد، با اهمیت تر خواهد بود. مؤسسات آموزش عالی ناگزیرند از این تندباد تکنولوژیکی برای بهبود آموزش و کاهش هزینه‌ها و نوسازی عملیات خود که در صحنه رقابت شدید فعلی برای استفاده از منابع عمومی و خصوصی الزامی است، بهره جویند.

دانشگاهها به مدیریت تازه نفس، تجدید آرایش و بازناندیشی عمیق نسبت به رسالت خود نیاز دارند. خوشبختانه، آنها به لزوم بازسازی خود پی برده‌اند و به همکاری بیشتر شایق شده‌اند. تکنولوژی امروزی، اشاعه اطلاعات را در سراسر گیتی بسیار آسان کرده است. این امر، همکاری در اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و به تبع آن افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها را برای دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی عملی تر ساخته است. برای مثال، با وجود شبکه‌های کامپیوتری و ارتباطات ماهواره‌ای جدید و رو به گسترش، به نظر نمی‌رسد که در آینده نزدیک هر دانشگاه یا مدرسه عالی محتاج کتابخانه اختصاصی از نوع سنتی باشد.

برای دست‌اندرکاران آموزش عالی نگران‌کننده‌ترین جنبه کاربرد وسیع تکنولوژی این است که دانشگاه، هویت خود را به عنوان نهادی اجتماعی از دست بدهد و رابطه فرد با فرد بین دانشجو و مدرس که یکی از ارکان اساسی آموزش است از میان برود. این نگرانی چندان موجه نیست؛ زیرا گزارشهای اخیر، بر دانشگاههای کمتر متکی به کلاسهای درس و بیشتر معطوف به آموزنده و مستقل از محل استقرار، دلالت دارد. دلواپسی‌هایی از این قبیل تاکنون نتوانسته است کاربرد تکنولوژیهای نوین مانند دسترسی به تعلیمات و اطلاعات از طریق کامپیوترهای رومیزی و شبکه‌های ارتباطات ملی و بین‌المللی یا ابزار و رسانه‌های جمعی یا آموزش از راه دور و به وسیله ماهواره را کند سازد. تقویت روابط شخصی تا حد ممکن مورد توجه است، لکن برای تحقق این منظور دانشجوی دوره کارشناسی، برای مثال، نیاز ندارد که چهار سال تمام را در کلاسهای درس در دانشگاه سپری کند.

از این رو انتظار می‌رود که این تحولات به تغییر اساسی ساختار و برنامه دوره‌های دانشگاهی بیانجامد. زیرا سالها پیش فرهیخته مدرسه‌ای عالی، می‌توانست انتظار داشته باشد که در طول خدمت مفید خود، چهار تا شش مرتبه در محدوده زمینه تحصیلی، کار خود را عوض کند، در حالی که امروز هر فرد می‌تواند توقع داشته باشد که زمینه شغلی خود را در مدت مشابه چهار تا شش بار تغییر دهد. بنابراین این دانشگاهها با این پرسش اساسی روبه‌رو هستند که درجات دانشگاهی چه معنی می‌دهد؟ آیا هنوز برای دریافت درجه لیسانس (کارشناسی) باید همان چهار سال معمول در دانشگاه سپری شود؟ آیا باید دوره‌های

دو یا سه ساله مقدماتی در آموزشکده و سپس کارآموزی داشته باشد؟ آیا باید برنامه دو سال آموزش عالی طی هر ده سال خدمت اجرا شود؟ همه اینها بستگی به این دارد که بدانیم مدیران سازمانها و مؤسسات استخدامکننده از دانشگاهها انتظار پرورش چه نوع فرهیختگانی را دارند؟ پاسخ پرسش اخیر چنین است که مدیران سازمانها و مؤسسات نوین به دنبال فرهیختگانی با رشد و بلوغ فکری لازم خواهند بود که مصمم برای یافتن شغلی باشند. امروز عجیب نیست اگر بینیم جوانی در سن بیست سالگی دروه فوق دیپلم (کاردانی) را گذرانده باشد، ولی این فرد برای تصدی مشاغل امروزی بسیار جوان است. فراموش نشود که از جمله وظایف دانشگاهها در قبال جامعه، تدارک مرحله‌ای عبوری میان دوران نوجوانی و اشتغال است. برای ایفای این نقش و وضعیت دانشگاه باید با آنچه در حال حاضر است متفاوت باشد. در این مورد، تعدادی از دانشگاهها برای ورود به دوره فوق لیسانس (کارشناسی ارشد) از دانشجویان می‌خواهند که حداقل دو سال دنیای کار را تجربه کرده باشند و سپس برای انتخاب موضوعی حرفه‌ای در زمینه تخصصی به دانشگاه برگردند. تجربه کار به طور قطع ضرورت دارد و تجربه مزبور به دانشجویان حس کارایی بهتر و بلوغ فکری می‌دهد. صنایع بسیاری وجود دارند که در آنها کارآموزی ممکن است بسیار مهم قلمداد شود. گذراندن دو سال در یک مدرسه عالی، سه یا چهار سال کار در صنعت، بازگشت به دانشگاه برای اتمام دوره کارشناسی یا دریافت کارشناسی ارشد یکی از راه‌حلها است.

در عین حال دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در عصر جدید با رقابت نیز روبه‌رو خواهند بود. رقابت آنها دانشگاه آن طرف خیابان و در اقصی نقاط دنیا هستند. رقابت بین دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای جلب دانشجویان و جذب منابع مالی فوق‌العاده بالا خواهد گرفت. زمانی به نظر می‌رسد که ایالت متحده امریکا انحصار آموزش بعد از متوسطه را در اختیار دارد. مردم از سراسر جهان به آمریکا می‌رفتند و هنوز هم می‌روند. ولی شاهد خواهیم بود که به تدریج جوانان بیشتری از آمریکا برای آموختن و بالعکس به اروپا و آسیا بروند.

مشکل‌ترین سؤال مربوط به آموزش عالی، تعریف آموزش عالی، تعریف معیارهای سنجش موفقیت در دانشگاه است. معیاری جهانی در این مورد وجود ندارد، لکن نقش اعتبارسنجی، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی را ملزم به رعایت ضوابطی می‌سازد که آنهایی را که موفق هستند به موفقیت‌های بیشتری نائل کند و آنهایی را که در سنجش با آن معیارها موفق نیستند به تاریخ بسپارد.

برگرفته از مجله نیوزویک مورخ ۵ دسامبر ۱۹۹۴

تنظیم‌کننده: فرج‌اله مجاب

مشاور تحقیقات صنعتی سازمان

گسترش و نوسازی صنایع ایران